

De Omgevingswet vraagt om integraliteit, waarbij grijs, groen, blauw en rood bij elkaar moeten komen. Integraliteit kan kleine, maar ook grote mis(ver)standen voorkomen, zoals de teloorgang van de Mina Kuppen-boom in Beneden-Leeuwen (2008).

Susanne Driessen

Twedaagse IPC-training: omgevingsvisie vertalen naar concrete beleids- en beheerplannen

‘Groen niet meer tussen wal en schip als Omgevingswet handen en voeten krijgt’

De in 2024 ingevoerde Omgevingswet schrijft integraal denken voor. Maar hoe geef je als beleidsmedewerker, projectleider of beheerder vervolgens daadwerkelijk invulling aan groene ambities? ‘Groen beleid onder de Omgevingswet’, een tweedaagse training van IPC Groene Ruimte, helpt beleidsmedewerkers, beheerders, adviseurs en anderen die professioneel met de Omgevingswet te maken hebben om groene ambities te vertalen naar concrete plannen.

Auteur: Karlijn Raats

Susanne Driessen is als senior opleidingsadviseur bij IPC Groene Ruimte nauw betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van de training. Ze heeft ruime ervaring als beleidsmedewerker, onder meer bij de Plantenziektkundige Dienst en Bomenwacht Nederland, en als docent Omgevingswet aan de BomenCampus. Rond 2015 raakte ze betrokken bij de eerste ontwikkelingen rondom de Omgevingswet en de gevolgen daarvan voor de inrichting van de openbare ruimte. ‘Er is al jarenlang beleid voor bomen en groen, maar vaak zit dat in losse documenten of gebiedsplannen. De Omgevingswet vraagt om integraliteit, waarbij grijs, groen, blauw en rood bij elkaar moeten komen. Dat is best een ingewikkelde opgave’, aldus Driessen.

Omgevingsprogramma

Een omgevingsvisie is een strategische stip aan de horizon. De uitwerking van een omgevingsvisie tot concrete beleids- en beheerplannen kan volgens Driessen met behulp van verschillende tools. Zelf behandelt zij in de cursus het omgevingsprogramma, dat is ontwikkeld door de rijksoverheid. Ze legt uit: ‘Het omgevingsprogramma vormt een brug tussen grote beleidsideeën en wat je daadwerkelijk op straat gaat doen. Het helpt gemeenten en andere overheden om keuzes te maken: wat gaan we doen, waar en wanneer? En hoe zorgen we dat alle partijen aan boord zijn?’

Welke thema’s en maatregelen kunnen er in een omgevingsprogramma staan? ‘Dat zijn thema’s als biodiversiteit of hittestress, en het

kan gebiedsgericht zijn, bijvoorbeeld voor een wijk, stad of regio. De maatregelen kunnen variëren van fysieke ingrepen tot afspraken met interne of externe stakeholders of het wijzigen van regels in het omgevingsplan. We denken bij maatregelen vaak aan fysieke ingrepen, zoals stenen eruit en groen erin. Maar een programma kan ook betrekking hebben op communicatie, financiële prikkels of het maken van duidelijke afspraken met aannemers of woningcorporaties. Juist die mix maakt het omgevingsprogramma krachtig.'

Afstemming met andere disciplines

Een belangrijk onderdeel van de training is samenwerking met andere beleidsvelden. Driessen merkt dat groenprofessionals regel-

Natuurherstelverordening? Op dag 2 werken de cursisten een concrete programmering uit met acties, betrokkenen en tijdlijnen. Driessen: 'De deelnemers brengen een eigen casus in, zoals een wijkgericht vergroeningsplan dat ook juridisch verankerd wordt in het omgevingsplan. Stel, je zegt als gemeente: we willen een gezonde leefomgeving met meer groen in de wijk. Dan moet je ook bepalen: waar dan precies? Welke plekken komen in aanmerking voor minder verharding? Hoe zorgen we dat bewoners meedoen? En hoe beschermen we bestaande bomen beter? Al die keuzes kun je vastleggen in het omgevingsprogramma. Vervolgens kun je kijken welke aanpassingen nodig zijn in het omgevingsplan om het ook juridisch te borgen. Hoe meer je aan de voorkant nadenkt – bij-

'De Omgevingswet vraagt om compleet nieuwe manieren van programmeren, afstemmen en samenwerken'

matig gefrustreerd zijn over het gebrek aan afstemming met collega's van verkeer, riolering of stedenbouw. 'Waterschappen, provincies en zeker gemeenten hebben allemaal te maken met ruimtelijke claims. Vaak zie je dat grijze plannen leidend zijn en dat groen er later nog even bij moet. Maar groen is niet iets wat je erbij doet; het is geen sluitpost. Het heeft eigen waarde en moet vanaf het begin meegenomen worden. Groen neemt zelfs in waarde toe naarmate het ouder wordt. Grijs, zoals asfalt of beton, neemt juist af in waarde. Als je daar rekening mee houdt in je afwegingen, maak je heel andere keuzes. Maar dat vereist wel dat je als groenprofessional stevig in het gesprek met de andere disciplines staat.'

Eigen inbreng praktijkcasus

Driessen ziet dat veel overheden al een omgevingsvisie hebben vastgesteld, maar worstelen met de vervolgstap: hoe dan verder? De training laat zien hoe je vanuit die visie kunt toewerken naar een uitvoerbaar plan. De training 'Groen beleid onder de Omgevingswet' is daarom bewust praktijkgericht opgezet. De training bestaat uit twee dagen. Dag 1 staat in het teken van analyse: wat is de ambitie, welke opgaven spelen er en hoe haak je aan bij bestaande beleidskaders, zoals de Europese

voorbeeld: hebben we eigenlijk wel kapvergunningen nodig of maken we daar al gebruik van? – hoe effectiever de uitvoering van het omgevingsprogramma is.'

Naar huis met stappenplan

De cursus wordt nu voor het eerst gegeven, maar verschillende elementen hiervan heeft Driessen al in eerdere workshops en werksessies gebruikt. 'Bijvoorbeeld in de korte workshop die ik voor IPC gaf op de Nationale Boomverzorgingsdag. De reacties van deelnemers zijn bijzonder positief. Niet alleen omdat ze met een concreet stappenplan naar huis gaan, maar vooral omdat ze meer grip krijgen op het complexe speelveld waarin ze opereren. Ze vertellen dat ze nu eindelijk goed kunnen uitleggen waarom iets belangrijk is, en dat ze beter weten hoe ze collega's van andere afdelingen erbij kunnen betrekken.' Volgens Driessen geven deelnemers ook aan dat ze beter voorbereid het gesprek aangaan met bestuurders en de raad. Ze kunnen hun argumenten scherper formuleren en die sluiten beter aan bij bredere gemeentelijke doelen. 'Dat is cruciaal', zegt Driessen. 'Je moet je groene doelen kunnen onderbouwen door te benoemen wat de meerwaarde ervan is voor maatschappelijke opgaven zoals klimaatadap-

Belangrijke opgaven voor de komende jaren:

- Europese Natuurherstelverordening: geen nettoverlies van groen en bomen
- Nederlandse woningbouwopgave: 1 miljoen woningen eind 2033 (passend in een gezonde leefomgeving)
- Energietransitie: 100% duurzaam in 2050 (concurrerende ruimteclaim)
- Verbetering van mobiliteit (mensen en middelen)

tatie of voor de gezondheid. Als je dat goed doet, krijg je veel meer voor elkaar.'

Complete leerlijn Omgevingswet

IPC werkt ondertussen aan uitbreiding van het opleidingsaanbod. Driessen: 'We willen toewerken naar een complete leerlijn over de Omgevingswet, met trainingen over beleid, beheer en juridische aspecten. Want veel mensen hebben behoefte aan overzicht. Wat mag er wel en wat niet? Wanneer moet je iets juridisch regelen en wanneer is een afspraak of programma voldoende?'

Voor provincies, waterschappen en gemeenten die nog zoekende zijn, heeft Driessen een duidelijke boodschap: 'Begin niet blanco. Start met het bestuderen van je omgevingsvisie en gebruik vervolgens bestaande beleidskaders, maatschappelijke opgaven en Europese verplichtingen zoals de Natuurherstelverordening als onderbouwing voor jouw groene ambities. En zorg dat je alle collega's – ook de kritische – er meteen bij betreft. Zo bouw je samen aan een uitvoerbaar groen beleid.'

Hulpmiddelen:

- Programma Groen in en om de Stad (GIOS)
- Vuistregel 3+30+300
- Meetlat Biodiversiteit
- Basiskwaliteit Natuur

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!